

Sten Nadolny
Yavaşlığın Keşfi
Roman

Almanca'dan çeviren:
Tevfik Turan

OPM / Ruffel
İstanbul / Engelschoff 2015

Almanca özgün metin
1983'te Münih'te, Piper yayınevinde
Die Entdeckung der Langsamkeit
adıyla yayınlandı

Üçüncü basım
1. ve 2. basım: Kıyı Yayınları, İstanbul, 1990, 1991

Çeviri: Tefvik Turan, Hamburg
Editörlük: Umay Azeri, İstanbul
Dizgi: Ruffel

Kapak düzeni: Bahar Bayram, Hamburg
Kapak ve yan kâğıt resmi: William Turner'ın 1839 tarihli
tablosu »*Fighting Téméraire* Sökülmek Üzere Son Rıhtımına
Çekiliyor, 1838« (The National Gallery, London)
www.william-turner.org'a Creative Commons lisansı için
teşekkürlerimizle

S. 376: »*Majestelerinin Erebus ve Terror Gemileri*«
yaklaşık 1845, ressamı bilinmiyor

OPM İletişim Yayıncılık Ltd. Şti.
Hacı Muhtar So. 3 / G-24, 34742 İstanbul (Sertifika:28646)
ve

Verlag auf dem Ruffel, D-21710 Engelschoff
yayınevlerinin bir ortak yapımı

Baskı: Pasifik Ofset Ltd.Şti., Güvercin Cad. 3/1, Baha İş Merkezi
34310 Haramidere / İstanbul (Sertifika: 12027)

ISBN (TR) 978-605-5054-01-4
ISBN (D) 978-3-933847-45-4

Babam
Burkhard Nadolny'ye
(1905–1968)

Birinci Kitap

John Franklin'in Gençliđi

Birinci Bölüm

Köy

John Franklin on yaşına gelmişti bile ve hâlâ hiçbir topu tutamıyordu. Ötekiler oynarken ipi tutuyordu. İp ağacın en alt dalından havaya uzattığı eline kadar uzanıyordu. John ağaç kadar iyi tutuyordu bir ucunu, kolunu oyun bitene kadar indirmiyordu. İp tutucu olarak Spilsby'de, hatta Lincolnshire'da onun gibi bir çocuk daha yoktu. Belediyenin pence-resinden kâtip bu tarafa bakmaktaydı. Bakışı takdir eder gibiydi.

Belki bütün İngiltere'de bir saat veya daha da uzun bir zaman ayakta durup ip tutabilen bir kişi daha bulunmazdı. John bir mezarın haçı kadar sakin duruyor, anıt gibi dikiliyordu. »Korkuluk gibi!« diyordu Tom Barker.

Oyunu izleyemiyordu John, yani hakem de olamazdı. Topun yere değdiğini kesin biçimde görmiyordu. Bilemiyordu, birisinin o an tuttuğu şey gerçekten top muydu, veya: Topun ulaştığı kimse topu yakalamış mıydı, yoksa ellerini uzatmakla mı yetinmişti? John Tom Barker'ı gözlüyordu. Nasıl oluyordu bu tutma işi? Top Barker'dan çıktıktan bir hayli zaman sonra farkına varıyordu John. Canalcı noktayı gene gözden kaçırmıştı. Tutmak: Hiçbir zaman bu işi Tom'dan iyi beceren bir kimse olmayacaktı; Tom her şeyi saniyesinde görüyor, duraksamadan hareket ediyordu, hatasız.

Şimdi gözüne bir leke yerleşmişti John'un, kayıp duruyordu. Otelin bacasına mı bakıyordu, en üst pencereye oturuyordu leke. Gözlerini pencerenin istavrozuna mı ayarlamıştı, iniyor, otel tabelasına

konuyordu. Böylece, bakışının önü sıra zıplaya zıplaya alçalıyor, ama John havaya bakınca, alay eder gibi, gene yükseliyordu.

Yarın Horncastle'a, panayıra gideceklerdi, sevinmeye başlamıştı bile John, yolu biliyordu. Yaylı araba köyden çıkınca, önce kenarda mezarlığın ışıl ışıl duvarı belirir, sonra fakir mahallesi Ing Ming'in kulübeleri gelirdi, önlerinde şapkasız, sadece başörtülü kadınlar. Köpekler sıskaydı orada, insanların sıskalığı belli olmazdı, bir şeyler giyerlerdi.

Sherard kapının önünde durup el sallayacaktı. Daha sonra, zincire bağlı ve kendi kulübesini ardı sıra sürükleyen bir köpeği olan, duvarını gül sarmış çiftlik. Ardından, biri yumuşak, öbürü keskin iki ucu olan çit. Yumuşak uç yoldan uzaktaydı, yol boyunca geldiği, yol boyunca gittiği görülürdü. Keskin uç, yolun hemen yanbaşımda, bir baltanın ağzı gibi resmi ortasından bölüverirdi. Şaşılacak bir şeydi bu: Çok yakında olan her şey parıldıyor, zıplıyordu, çit kazıkları, çiçekler, dallar. Daha arkada inekler, saz damlar, ormanlı tepeler vardı; oralarda belirmeler, gözden kaybolmalar törensi, yatıştırıcı bir ritim içinde oluyordu. En uzaktaki dağlar ise kendisi gibiydi, öylece yerlerinde duruyor, bakıyorlardı.

Atları o kadar değil, ama tanıdığı insanları, hatta Baumber'daki *Red Lion* lokantacısını göreceğine seviniyordu. Orada mola verirlerdi. Baba barın tezgâhına, lokantacının karşısına geçmek isterdi. Sonra yüksek bir bardak içinde sarı bir şey gelirdi, babanın bacakları için zehir, lokantacı o korkunç bakışıyla uzatırdı beriye. İçkinin adı Luther'le Calvin'di. John karanlık yüzlerden korkmazdı, yeter ki öylece kalsınlar, ifadelerini açıklamaya gelmez bir hızla değiştirmesinler.

Şimdi »uyuyor« kelimesini duydu John, önünde Tom Barker'ı seçti. Uyumak mı? Kolunun duruşu değişmemişti, ip gergindi, ne diyeceği olabilirdi Tom'un? Oyun sürüyordu, John hiçbir şey anlamamıştı. Her şey biraz fazla hızlıydı, oyun, ötekilerin konuşmaları, belediyenin önündeki caddenin hayhuyu. Huzursuz bir gündü zaten. Demin Lord

Willoughby'nin avcı topluluğu bir patırtı içinde geçmişti, kırmızı elbiseler, sinirli atlar, kuyrukları oynayan kahverengi benekli köpekler, bir alay havlama. Ne buluyordu ki Lord böyle bir curcunada?

Ayrıca en az on beş tavuk vardı burada, çevresinde; hoş değildi tavuklar. İnsanın gözüne adice oyunlar oynamaya bakıyorlardı. Kımıldamadan yerlerinde duruyorlar, sonra eşiniyorlar, didikliyorlar, arkasından, sanki didikleyen hiç onlar değilmiş gibi, gene kaskatı kesilip, bir de utanmadan, dakikalardır duruşlarını hiç bozmamış süsü veriyorlardı kendilerine. John tavuğa, sonra kulenin saatine, sonra gene tavuğa baktığında tavuğun deminki gibi kıpırtısız, gözdağı veren bir edayla durduğunu görüyordu, ama bu arada didiklemiş, eşinmiş, başım sallamış, boynunu çevirmiş, gözlerini başka taraflara devirmişti, bir alay yanıltmaca! Gözlerinin yeri de insanın aklını karıştırıyordu. Ne görürdü ki tavuk? Bir gözüyle John'a bakıyorsa öbürü neler algıladı? Daha oradan başlıyordu iş! Tavuklarda yoğun bakış ve düzgün, uyumlu hareket eksikti. İnsan üstlerine yürüyüp örtbas edilmemiş hareketleri içinde yakalamaya kalkınca düşüyordu maskeleri, bir kaçışmadır, bir bağrıışmadır kopuyordu. Evlerin olduğu her yerde rastlanıyordu tavuklara, bir felaketler.

Demin Sherard ona bakıp gülmüştü, ama kısacık. Gayret edip iyi bir top tutucu olmaya çalışıyordu Sherard. Ing Ming'den geliyordu, beş yaşıyla içlerinde en küçük oydu. »Kartallar gibi dikkatli olmalıyım,« derdi hep, »kartal gibi« değil, »kartallar gibi,« bunu derken de ciddi, sert, avını ya da bölgesini gözetleyen hayvanlarınkine benzeyen bir bakış takınırdı, ne demek istediğini göstermek için. Sherard Philipp Lound küçüktü, ama John Franklin'in dostuydu.

Şimdi St. James'in saatini gözüne kestirmişti John. Kadran enli kulenin yan duvarında, taş üstüne çiziliydi. Sadece bir kolu vardı göstergenin, onun da günde üç kere ileri alınması gerekiyordu. John kendisini bu başına buyruk saatle karşılaştıran bir laf duymuştu. Ne söylediğini anlamamıştı, ama o

gün bu gündür, saatin kendisiyle bir ilintisi olduğunu düşünüyordu.

Kilisenin içinde Peregrin Bertie, taştan şövalye, dikilmiş durur, eli bir nice yüzyıldır kılıcının sapında, yukarıdan cemaate bakardı. Bir zamanlar, amcalarından biri denizci olarak dünyanın en kuzey ucunu bulmuştu, orası öyle uzaktı ki, güneş batmaz, zaman ilerlemezdi.

Kuleye çıkmasına izin vermemişlerdi John'un. Oysa insan dört ucunda olsun, sayısız çıkıntılarında olsun rahatça tutunacak yer bulurdu herhalde, bir yandan çevreye bakarken. Mezarlığı iyi biliyordu. Bütün mezar taşlarının ilk satırı şöyleydi: »To the memory of«. John okumayı öğrenmişti, ama tek tek harflerin ruhunun derinlerine dalmak daha çok hoşuna gidiyordu. Yazılanın içinde süreklilikti harfler, dönüp dönüp tekrarlanandı, onları seviyordu. Mezar taşları gündüz olunca, sadece ölülerine biraz güneş toplayabilmek için, yerlerinden doğrulurdu, biri biraz daha çok dikilir, öbürüyse daha eğri kalırdı. Geceleri yatıp yamyassı olur, yazıtlarının çukurlarında büyük bir sabırla çığ biriktirirlerdi. Mezar taşları görebilirdi üstelik. İnsan gözü için fazla ağır olan hareketleri algılandırı: Bulutların rüzgâr esmezken ettiği dansı, kulenin gölgesinin batıdan doğuya kayışını, çiçeklerin başlarını güneşe doğru çevirişlerini, hatta çimenin büyüyüşünü bile. Kilise, zaten büsbütün John Franklin'in yeri, dua edip ilahi söylemek dışında, yapılacak bir sürü işin olmadığı tek yerdi, ama ilahi söylemeyi de hiç sevmiyordu.

John'un kolu ipi havada tutuyordu. Otelin arkasında yayılan sürü geçen bir çeyrek saat içinde bir öküz boyu ilerlemişti. Küçük beyaz şey geçiydi, o da birlikte yayılırdı hep, çünkü kecinin varlığı, denirdi, sürüden korkuyu, huzursuzluğu kovar. Doğudan bir martı süzülüp geldi, otel bacasının kırmızı tuğla künklerinden birine kondu. Öbür yanda bir şey kırmıldıyordu, ileride, Beyaz Geyik Hanı'nın önünde. John başını çevirdi. Karşıda teyzesi Ann Chapell yürüyordu, yanında Matthew, denizci. Teyzesinin

elini tutuyordu Matthew. Galiba çok yakında evleneceklerdi. Şapkasında, bütün deniz subaylarının karada olduğu zaman taktığı kokart vardı. İkisi de ona doğru başlarını salladılar, birbirlerine bir şey söylediler, durdular. Gözlerini üstlerine dikmiş olmamak için beyaz geyiği incelemeye koyuldu John, boynunda çepeçevre altın taçla cumbanın damında yatışını. Tacı nasıl geçirmişlerdi boynuzlardan? Bunun cevabını da gene kimse veremeyecekti kesinlikle. Geyiğin sol yanında şu yazılıydı: »Dinners and Teas,« sağında da: »Ales, Wines, Spirits«. Ann'le Matthew kendisi, John Franklin üzerine konuşuyor olabilir miydi? Öyle ya da böyle, kaygılı bir ifade oturmuştu yüzlerine. Dışardan bakıldığında garip bir tarafı yoktu ama, değil mi? Belki, »Annesine çekmiş,« diyorlardı. Hannah Franklin bütün yörenin en yavaş anasıydı.

Gene martıya doğru baktı. Marş arazisinin ötesinde kumsalla deniz vardı. Abileri görmüşlerdi bile denizi. Bir koy vardı orada, adı, The Wash. Orta yerinde Kral John kraliyet mücevherlerini kaybetmişti. Belki insan onları bulursa kral olurdu. John suya daldığında uzun zaman nefesini tutabiliyordu. İnsanın çok malı mülkü olunca ötekiler hemen saygılı ve sabırlı davranıyordu kendisine.

Çocuk kitabındaki yetim Tommy çekip gidivermişti. Gemisi kazaya uğradıktan sonra Hotantoların içine düşmüş, tik-tak eden bir saati olduğu için sağ kalmıştı. Siyahlar saati büyümlü bir hayvan sanıyordu. Bir aslanı evcilleştirmişti, kendi yerine aslan ava çıkıyordu artık; altın bulmuş, sonra İngiltere'ye giden bir gemi yakalamıştı. Zengin biri olarak dönmüştü geriye, kızkardeşi Goody'nin çeyizine yardım etmişti, çünkü Goody tam o sırada evlenmek üzereydi.

Zengin olsa günlerce binaların yüzlerini incelerdi John, ırmağa bakardı. Akşamları ocağın önünde yatardı, ilk alevinden son çıtırtısına kadar, herkes de bundan daha tabii bir şey olamayacağını düşünürdü. John Franklin, Spilsby Kralı. İnekler otlar, keçi uğursuzluktan korur, kuşlar konar, mezar

taşları güneşi emip dolar, bulutlar dans ederdi, her tarafta huzur. Tavuk kısmına izin yoktu.

Birinin »uyuşuk şey« dediğini duydu John. Tom Barker önüne dikilmiş, kısık gözlerle kendisini seyrediyor, dişlerini gösteriyordu. »Bırak onu!« diye seslendi küçük Sherard hızlı Tom'a, »Öfkelenmeyi bilmez ki o!« Ama Tom'un anlamaya çalıştığı da buydu zaten. John deminki gibi ipi tutuyor, ne yapacağını bilmez bir halde Tom'un gözünün içine bakıyordu. Beriki birkaç cümle söyledi sonra, o kadar çabuk konuşmuştu ki, tek kelime bile anlaşılacak gibi değildi. »Anlamadım,« dedi John. Tom John'un kulağına işaret etti, arkasından da, zaten bir hayli yaklaşmış olduğu için, kulak memesinden tutup çekti. »Ne yapayım istiyorsun?« diye sordu John. Gene birçok laf. Sonra yok oldu Tom. John arkasına dönmeye çalıştı, ama biri tutuyordu. »İpi bıraksana!« diye bağırды Sherard. »Amma aptal ha!« diye bağırды ötekiler. Şimdi o ağır top gelmiş, John'un dizlerinin arkasına çarpmıştı. Duvara çok dik dayanmış bir merdiven gibi düştü John, önce yavaş, sonra olanca kütleleriyle. Kalçasından, dirseğinden bir acı yayıldı. Tom gene karşısında duruyordu, acısını anlarmışçasına gülümseyerek. Alçak sesle, bakışını John'dan ayırmadan bir şey söyledi ötekilere, içinde gene »uyuyor« kelimesi geçen bir şey. John gene doğrulup kalktı, hayaya uzattığı elinde ip – duruşunu değiştirmeye hiç niyeti yoktu. Belki az önceki durum bir mucize olmuşçasına yeniden sağlanıverirdi, hem, ya ipi indirirse arkası nasıl gelirdi ki bu işin? Çocuklar kikirdeşiyor, gülüşüyordu, bir tavuk sürüsünün uğuldaması gibi. »Oturt şuna bir tane, o zaman uyanır!« »Bir şey yaptığı yok, inek gibi bakıyor sadece.« Bu arada Tom Barker hep çevresinde bir yerlerde dikiliyor, yarı yarıya indirdiği kirpiklerinin altından yüzüne bakıyordu. John'un gözünü iyice açması gerekiyordu, durumu denetleyebilmesi için, çünkü öteki habire yer değiştiriyordu. Bu da içine rahatlık veren bir şey değildi, ama bırakıp gitmek ödleklilik olurdu; zaten hızlı koşamazdı, üstelik azıcık olsun korkmuyordu.

Ama Tom'u dövemezdi de. Öyleyse geriye sadece, onu izlemek kalıyordu. Kızlardan biri seslendi: »İpi neden bırakmıyor ki hâlâ?« Sherard Tom'u tutmaya çalıştı, ama çok küçüktü, çok cılız. John daha olup biteni izleyebildiğini sanırken arkadan biri saçlarından tutup çekti. Nasıl da gelmişti Tom oraya, aradan gene bir parça zaman yok oluvermişti. Arkasına döndü, ayağı bir şeye takıldı; bir anda ikisi de yerde yatıyorlardı şimdi, çünkü Tom'un ayağı ipe dolaşmıştı, ipin ucuysa gene sıkı sıkı John'un elindeydi. Tom döndü, yumruğunu John'un ağzına indirdi, gene kurtulup gözden kayboldu. John üst sıradaki dişlerden birinin sallandığını hissetti. Huzur muydu bu da yani! Bir gayret Tom'un arkasından yetişmeye çalıştı, uzaktan kumandalı bir manken gibi. Habire boş yere elini kolunu sallıyordu, sanki düşmanı dövmek değil, sinek gibi kovalamak istermiş gibi. Bir ara Tom alaycı bir ifadeyle yüzünü yaklaştırdı, ama John'un eli felce uğramışçasına havada kalakalmıştı, bir tokat anıtı gibi. »Kanıyor, kanıyor!« – »Eve gitsene, John!« Çocuklar durumdan utanç duymaya başlamıştı. Sherard da yeniden işe karıştı: »Kendini savunamıyor ki doğru dürüst!« John hâlâ Tom'un peşinden gidiyor, onu yakalamaya çalışıyordu, ama kendi de inanmadı. Belki, her ne kadar gülüyor, olanı heyecanla izliyorlarsa da, ona düşman değillerdi, ama bir an için insanların yüzlerinin neden böyle olduğunu: diş bileyen, burun delikleri bir acayip genişlemiş, gözkapakları bir açılıp bir kapanan yüzler olduğunu, niçin hep bir bağırmanın öbürünü bastırmaya çalıştığını anlayamaz olmuştu. »John mengene gibidir,« diye bağırıyor birini, belki Sherard, »Birini tuttu mu bırakmaz!« Ama mengene sıvışıp duran birini tutamazdı. Can sıkıcı olmaya başlamıştı iş.

Tom çekmiş gidivermişti, mağrur bir edayla, acele etmeden, arkası sıra, ipin ulaştığı yere kadar, John da. Sonra ötekiler de gitti. Sherard teselli edercesine, »Tom korktu!« dedi.

Burnunda kan kabuk bağlamıştı, canı acıyordu. Başparmağıyla işaret parmağı arasında süt dişini

tutuyordu, avurdunda dilin boşu boşuna yokladığı dişi. Önlüğü kanlanmıştı. »İyi günler, Mr. Walker!«
Bunu söylediğinde ihtiyar Walker çoktan geçmiş gitmişti bile.

Gözünde gene ilginç bir leke vardı şimdi, durup seyretmek istediğinde kaçıp gidiyordu. Ama başka yere mi bakıyordu, leke de oraya kayıyordu. Bu yaklaşıp uzaklaşma herhalde gözün genel hareket biçimi olmalıydı. Göz noktadan noktaya sığıyordu, ama hangi kurala göre? John bir parmağını yumduğu sağ gözünün üstüne koyup Spilsby'nin High Street'ini inceledi, bir baştan bir başa. Gözün hep yeni bir şey yakalayarak adım adım sığradığını hissetti, en sonunda da, pencerede babasını gördü. »Geliyor işte, koca salak!« diyordu babası. Belki haklıydı: John'un gömleği yırtılmış, dizi berelenmiş, önlüğü kan içinde kalmıştı, pazar yeri haçının orada durmuş, gözünü elliyordu. Babasını üzerdi bu tabii. »Annene bunları yapmaya utanmıyorsun!« dediğini duydu John, hemen arkasından da dayak yetiştirdi. »Acıyor!« saptamasında bulundu, çünkü babası zahmetlerinin başarılı olduğunu öğrenmeliydi elbet. Baba en küçük oğlunu uyanması için iyice bir pataklaması gerektiği görüşündeydi. Mücadele edip ekmeğini kazanamayan kişi camiaya yük olurdu, Sherard'ın annesi-babası o durumdaydılar işte, üstelik yavaş bile değildi onlar. Olsa olsa yün eğirme işi, ya da tarlada, iki büklüm. Babası kesin haklıydı.

Yatakta günün acılarını sıraya koydu John. Sakinliği seviyordu, ama insan acelenin de üstesinden gelebilmeliydi. Olup bitene yetişemediği sürece her şey aleyhine çalışacaktı. Eksikliğini kapatmalıydı öyleyse. Yatakta doğrulup oturdu, ellerini dizlerine dayadı, daha iyi düşünebilmek için diliyle diş gediğini kurcalamaya başladı. Başka insanların İncil'i okuduğu, ya da av hayvanlarının izlerini incelediği gibi, o da hızlılığı araştırmalıydı artık. Günün birinde, şimdi henüz ondan üstün olan herkesten hızlı olacaktı. Uçar gibi hızlı olsam, diye düşündü; güneş gibi olmak isterdi, güneş gökyüzünü bir uçtan bir

uca sadece görünüşte öyle yavaş geçiyordu! Işınları gözün bakışı kadar hızlıydı, sabah erken bir çırpıda ulaşıveriyorlardı en uzak dağlara bile. »Güneş kadar hızlı!« dedi yüksek sesle, sonra kendini sırtüstü yastıkların üstüne bıraktı.

Rüyasında Peregrin Bertie'yi, Willoughby'nin taştan lordunu gördü. John'u dinlesin diye Tom Barker'ı sıkı sıkı tutuyordu. Tom kurtulamıyor, çabukluğu ancak bir, iki minnacık harekete elveriyordu. John ona bakıyor, durup durup yeni baştan, ona ne söyleyebileceğini düşünüyordu.

İkinci Bölüm

On Yaşındaki John ve Kıyı

Bunun sebebi neydi? Belki bir çeşit soğukluktu. İnsanlar, hayvanlar donunca katılaşıyorlardı. Ya da Ing Ming'in açlık çeken insanlarında olan cinsten bir şey. John da onlar gibi kesik kesik hareket ediyordu, demek ki eksik gelen, herhangi, özel bir gıda vardı. Bu gıdayı bulup almalıydı. John bunları düşünürken Partney'ye giden yolun yanbaşındaki ağacın tepesinde oturmaktaydı. Güneş Spilsby'nin bacalarından çıkan künklere vuruyor, St. James'in saati, daha yeni ayarlanmıştı, öğleden dört saat sonrasını gösteriyordu. Büyük hayvanlar, diye düşündü John, farelerden, eşekarılarından daha yavaş hareket eder. Belki de gizli bir devdi kendisi. Ötekiler kadar küçük olması sadece görünüşteydi, gene de, kimseyi ezip öldürmemek için dikkatli hareket etmekte fayda vardı.

Bir daha indi, bir daha çıktı. Sahiden, çok yavaş gidiyordu bu iş: El dala yöneliyor, tutacak bir yer de buluyordu, oysa John bu arada çoktan bir sonraki dalı gözüne kestirmiş olmalıydı. Ne yapıyordu göz? Ele takılı kalıyordu. Demek, iş bakmadaydı. Ağacı artık iyice tanımıştı, ama gene de daha hızlı davranmıyordu. Gözleri aceleye koşulmaya gelmiyordu.

Dalın çatalında oturuyordu John. Saat dördü çeyrek geçiyordu. Nasıl olsa zamanı vardı. Bir arayanı olmazdı, çok çok Sherard, o da bulamayacaktı kendisini. Bu sabah, yaylı arabası! Arabaya çıkarırken dik dik bakmıştı kardeşleri; kardeşi olmaktan hoşlanmıyorlardı. John bir şeyi aceleyle yaparken göze battığını biliyordu – yok mu o koca koca açılmış gözler. Kendisi için kapının kolu birdenbire bir

tekerlek parmağına ya da bir atın kuyruğuna dönü-
şebilirdi. Dili ağzının köşesinden çıkmış, alnı geril-
miş, soluk soluğa kalmıştı – ötekiler ise, »Heceliyor
gene!« diyordu. Hareketlerine bu adı takmışlardı,
babası bu deyimini kendi bulmuştu.

Fazla yavaş bakıyordu. Kör olsa göze daha bir hoş
görünürdü hareketleri. Aklına bir şey geldi! Ağaç-
tan gene indi, sırtüstü yatıp bütün karaağacı aşağı-
dan ezberledi, her dalı, elin her kavrayışını. Sonra
yüzüne bir çorap bağladı, el yordamıyla en alt dalı
buldu, ellerini ayaklarını ezbere yönetiyor, bir yan-
dan da yüksek sesle sayıyordu. Yöntem iyiydi, ama
biraz tehlikeli. Ağacını hâlâ tam avucunun içine al-
mış değildi, hatalar oluyordu. Dilinin saymaya yeti-
şemeyeceği kadar hızlanmaya karar verdi.

Öğleden beş saat sonrası. Soluk soluğa inleyerek,
ter içinde dalın çatalına oturdu, çorabı alnına itti.
Zaman kaybetmemeliydi, sadece azıcık soluklana-
caktı! Dünyanın en hızlı adamı olacaktı yakında,
ama herkesi aldatacak, etrafa sanki hiçbir şey değiş-
memiş gibi görünecekti. Dışarıdan bakan için hâlâ
ağır işiten, zor konuşan, yürüyüşünü heceleleyen, her
yerde zavalıca geri kalan John olacaktı. Ama bunun
ardından, bütün ahaliye açık bir gösteri gelecekti:
»John Franklin'den Hızlısı Yoktur«. Horncastle pa-
nayında bir çadır kurducak. Herkes gelecekti,
haline doya doya gülmek için, Spilsby'den Barkerlar,
Market Rasen'dan Tennysonlar, Donnington'dan
ekşi suratlı eczacı Flinders, Cracroftlar – canım işte
bu sabah her kim vardıysa! Önce, en hızlı konu-
şmacıyı bile, üstelik öteki ne kadar alışılmadık de-
yimler kullanırsa kullansın, takip edebildiğini gös-
terecekti, sonra o kadar hızlı bir cevap verecekti ki,
kimse tek kelime anlamayacaktı. Oyun kâğıtlarıyla,
toplarla öyle numaralar yapacaktı ki, herkesin gö-
zünün önünde benekler uçuşacaktı. John dalları bir
daha ezberinden geçirdi, sonra tırmandığı yerden
inmeye başladı. Son basacağı yeri şaşırıp düştü. Gö-
zünün bağını yukarı itip baktı: Hep şu sağ diz!

Bu sabah babası Fransa'da bir diktatörden söz et-
mişti. Adamın düşürüldüğünü, kafasını kaybettiğini

söylemişti. Babası çok Luther'le Calvin içmişse John iyi anlıyordu söylediklerini. Yürüyüşü de başka oluyordu o zaman, sanki bastığı yerin birdenbire esneyeceğinden veya havada değişmeler olacağından korkmuş gibi. Diktatör denen şeyin ne olduğunu daha araştırıp bulması gerekiyordu. Bir kelimeyi anladiysa ne demek olduğunu da bilmek isterdi. Luther'le Calvin – birayla cenever demektir.

Ayağa kalktı. Şimdi top oyunu alıştırmayı yapacaktı. Bir saat içinde topu bir duvara vurup gene tutabilmeyi öğrenmek istiyordu. Ama aradan bir saat geçtiğinde topu bir kere bile tutamamış, dayak yemiş ve yeni kararlar vermişti. Franklinlerin evinin eşliğinde çömeliyor, düşünüyor da düşünüyordu.

Topu tutmayı neredeyse başaracaktı, çünkü bir yol bulmuştu: dik bakış. Topun arkasından filan bakmıyor, gözünü yükselip hızla yere inişine değil, duvardaki belli bir yere takıyordu. Biliyordu: Topu izlemekle değil, ancak pusuya yatmakla tutabilecekti. Birkaç kere az kalsın tuzağa düşer gibi olmuştu top, ama ardından bir talihsizlik öbürünün peşinden gelmişti. Önce »Farediş« lafını duydu; adı böyle kalmıştı dünden beri. Tom'la ötekiler gelmişti, sadece şöyle bir seyretmek için. Sonra gülümseme oyunu. John'a gülümsendiğinde o da karşıdakine gülümsemeden edemezdi, bastıramazdı bu itkiyi. Bu arada saçından çekmeler ya da kaval kemiğine tekme atsalar bile öyle kolayına kurtulamazdı gülümsemeden. Bu, Tom'un eğlencesiydi, Sherard'ın elinden de bir şey gelmiyordu. Sonra topu çaldılar.

Franklinlerin evinin yanındaki sundurmalı geçitte gürültü yasaktı. Bağırışlara, babanın keyfi bozulacak kaygısıyla, annesi Hannah çıktı. Karşı taraf onun da hemen hemen aynı John gibi yürüdüğünü, konuştuğunu fark etmişti. Kadının öfkelenmemesi edepsizlenmelerine yol açtı. Anne topu istedi, öyle bir hızla attılar ki topu kendisine, tutamadı. Çocuklar büyümüşü, yetişkin bir kadına, eğer yavaşsa kadın, itaat etmiyorlardı. Şimdi baba Franklin gelmişti. Kimi azarladı? Anneyi. Kime dayak attı? John'a.

Şaşkın bakakalmış Sherard'a bir daha oralarda görünmeyi yasak etti. Olup bitmişti bile her şey.

Dik bakış düşünmeye de elverişliydi. John başta sadece çarşı meydanındaki haçı görüyordu, sonra bu merkezin çevresine hep daha bir şeyler, basamaklar, evler, arabalar giriyordu, her şeyi gözü sıçramadan veya aceleye kapılmadan, topluca görebiliyordu. Aynı zamanda kafasında bütün kötülüğün büyük bir açıklaması oluşuyordu, bir tablo gibi, basamaklarıyla, evleriyle, arkada ufkuyla.

Burada onu tanıyorlardı ve ne kadar zorlandığını biliyorlardı. Belki de, kendisine daha çok benzeyen yabancı insanların arasına girse daha iyi olurdu. Böyle insanlar olsa gerekti, belki çok uzaklarda. İşte onların yanında hızlılığı daha iyi öğrenebilirdi. Ayrıca denizi görmek istiyordu. Burada ilerleyip bir şey olacağı yoktu. John kararını vermişti: Hemen bu gece! Annesi onu koruyamıyordu, o da annesini; hatta daha çok dert açıyordu kadının başına. »Benim işim kolay değil,« diye fısıldadı John, »Değişeceğim, o zaman her şey bambaşka olacak!« Gitmeliydi, doğuya, rüzgârın geldiği kıyıya. Sevinmeye başlamıştı bile.

Günün birinde geri dönecekti, kitaptaki Tommy gibi, çevik, hareketli, zengince giyinip kuşanmış biri olarak. Kiliseye girecek, ayinin orta yerinde »Durun!« diye bağıracaktı. Kendisini ya da annesini incitmiş her kim varsa kendiliğinden köyü terk edecek, babası devrilip kafasını kaybedecekti.

Sabaha karşı usulca evden çıktı. Haçın oradaki çarşı meydanından geçmeyip ahırların arasından doğruca otlaklara çıktı. Kendisini arayacaklardı, öyleyse ayak izlerine dikkat etmeliydi. Ing Ming'i geçti. Sherard'ı uyandırmak istemiyordu, Sherard yoksuldu, birlikte gelmek isterdi, ama çok küçüktü, gemiye almazlardı. Hundleby'nin ahırlarına ulaştı. Hava daha nemli-serindi, alacakaranlık. Yabancı diyarları çok merak ediyordu, planları ise iyi tasarlanmış planlardı.

Lymn deresine kadar ince bir su hendeğinin içinden yürüdü. Denize değil, Horncastle yönüne gittiğini sanacaklardı. Sonra geniş bir yay çizerek Spilsby'nin kuzeyinden dolaştı. Güneş doğarken Stepping River'ın sığ bir yerinden, basacağı yeri yoklaya yoklaya karşıya geçiyordu, ayakları elinde. Derken köyün epeyce doğusuna gelmişti bile. Bu tepelik arazide olsa olsa çobana rastlayabilirdi, ama o da, kendi, ›Sabah alacasının sahibi ormandaki hayvanlar olmalıdır,‹ görüşüne sadık kalarak kuşluğa kadar uyurdu. Çobanın zamanı boldu, çok düşünürdü, çoğu zaman yumrukları sıkılı halde. John adamı severdi, ama bugün ona rastlamasa daha iyi olacaktı. Belki işine karışırdı. Evden kaçma konusunda yetişkin birinin düşündüğü hep başka oluyordu, bu kişi sadece çobanın, uykucunun, asinin teki de olsa.

John güçbela ormanları, çayırları geçiyor, nerede yol varsa uzak duruyor, parmaklıkların, çitlerin arasından sürünüyordu. Ağaçların loşluğundan yürüyüp, çalılıkların içinden geçip ormandan çıktığında güneş kavrayıverdi kendisini, önce ışığı, sonra sıcaklığıyla, sıkı sıkı sardı. Dikenler bacaklarını çiziyordu. Hayatından hiçbir zaman olmadığı kadar memnundu, çünkü tam kendi başıydı artık. Uzaktan, ağaç gövdelerinin arasından bir avcı topluluğunun atışları yankılanıyordu. Otlakların ortasından bir yay çizip dolaşarak kuzeye yöneldi, av olmak istemiyordu çünkü.

John kimsenin kendisini fazla yavaş bulmayacağı bir yer arıyordu. Ama daha pek uzak olabilirdi burası.

Tek bir şilini vardı, Matthew, denizci Matthew vermişti. Bu parayla, zorda kalırsa, yanında salatasıyla bir kızartma yiyebilirdi. İnsan bir şiline posta arabasıyla birkaç mil gidebilirdi de, yolculuğu arabanın dışında yapacak, yani çıkıp damına oturacak olursa. Ama John orada doğru dürüst tutunamaz, alçak kemerler gelince başını eğemezdi. Gene hepsinin iyisi denizdi, bir de gemi.

Dümenci olarak işe yarardı belki, ama ötekilerin de ona güvenmesi gerekirdi. Aylar önce bir kere orman gezisinde yollarını kaybetmişlerdi. Sadece o, John olmuştu, yavaş yavaş olan değişiklikleri, güneşin durduğu yeri, arazinin eğimini izleyen – o bilmişti hangi yolun çıkacağını. Toprağa yolu çizmişti, ama bakmak bile istememişlerdi. Acele kararlar vermişler, sonra gene bir acele bu kararlardan da dönmüşlerdi. John yalnız dönemezdi, bırakmazlardı gitsin. Kaygılı ve sessiz yürüyedurmuştu, okul bahçesinin, saygınlıklarını hızlarına borçlu, ama şimdi hangi yoldan gideceklerini bilemeyen krallarının peşinden. İskoçyalı sığır çobanı olmasa geceyi açıkta geçirirlerdi.

Şimdi güneş doruktaydı. Uzakta bir koyun sürüsü bir tepenin kuzey yamacını şenlendirmekteydi. Su hendekleri gitgide sıklaşıyor, ormanlar seyreliyordu. Düz arazinin ta ilerilerini seçebiliyor, yel değirmenleri, ağaçlıklı yollar, bey konakları görüyordu. Rüzgâr serinleşiyor, martı sürüleri büyüyordu. Çitleri birbiri ardınca dikkatli dikkatli aştı. Baş sallayarak, yaylanarak inekler geliyordu yanına, ne olduğuna bakmak için.

Bir çitin arkasına yattı. Güneş kapalı gözkapaklarının ardındaki gözlerini kızıl ateşiyle dolduruyordu. Sherard, diye düşündü, aldatılmış hissedecek kendini. Kedere kapılmamak için gözlerini açtı yine.

Keşke insan sırf böyle otursa da bir taşmış gibi manzaraya baksa, yüzyıllar boyunca; bir yandan çimenliklerin yerinde ormanlar yetişse, bataklıkların yerini köyler ya da tarlalar alsın! Kimse bir şey sormazdı o zaman; ancak hareket ederse anları vardı insan olduğunu.

Yeryüzündeki ahaliden, burada çitin ardında, uzaktan uzağa sesleri gelen tavuklar, köpekler, ara sıra patlayan bir tüfek dışında hiçbir şey duyulmuyordu. Belki ormanda bir haydutla karşılaşırды. O zaman uçup gitti demekti bir şilini.

John ayağa kalkıp marş çayırlarında yürümeye devam etti. Güneş ufka iniyordu bile, ta gerilerde, Spilsby'nin üzerinde. Ayakları ağrıyor, dili yapışıyordu. Bir köyün etrafından dolaştı. Sularına bata çıka geçmesi ya da üzerlerinden atlaması gereken hendekler gittikçe genişliyordu, John ise iyi atlamıyordu. Buna karşılık çitler bitti. Kilisesi St. James'e benzeyen bir köye doğru ilerlemesine rağmen, yolu izlemeye başladı. Gözünün önüne gelen anne-baba evi, akşam yemeği görüntülerini usulca bir yana itti. Beklemeyi bilmeyen o insanların şimdi orada oturup bekliyor olduklarını, sözümona kulağına küpe olacak, ama kendisinin hiçbir zaman işitmeyeceği uyarılarını biriktirendurduklarını açlığın bile bozamadığı bir keyifle düşündü.

Köyün adı Ingoldmells'di. Güneş batıyordu. Bir kız, başının üstünde bir yükü, John'u fark etmeden bir evin içinde kayboldu. O sırada gördü John aradığı şeyi, köyün öte yanında.

Kurşuni renkte, uçsuz bucaksız bir ova uzanıyordu orada, kirlili ve sisli, kabından taşan ekmek hamuru gibi, uzak bir yıldızın yakından görünüşü gibi tehditkâr. John derin bir soluk aldı. Bu kabaran nesneye doğru hızlı hızlı, koşabildiğince hızlı koşmaya başladı, ayakları birbirine dolaşa dolaşa. Şimdi bulmuştu onun olan yeri. Deniz bir dosttu, hissediyordu, şu andaki görünüşü o kadar hoş olmasa da.

Hava kararıyor, John suyu arıyordu. Sadece çamur, kum, ve incecik akıntılar vardı, bekleyecekti. Bir kayıkhanenin arkasında yatarak siyahımsı ufka baktı, uyuyana kadar. Geceleyin sisin ortasında uyandı, üşümüş, acıkmıştı. Deniz gelmişti şimdi, sesini duyuyordu. Gidip yüzünü karanın denizle birleştiği çizginin birkaç parmak üzerine kadar yaklaştırdı. Ama bu çizginin nerede olduğu tam belli olmuyordu. John kâh denizin içinde oturuyor buluyordu kendini, kâh karada; üzerinde düşünülecek bir konuydu bu. Ya bunca kum nereden geliyordu? Suların cezir zamanında nereye gidip kayboluyordu deniz? John mutluydu ve dişleri takırdıyordu. Sonra gene kulübeye gidip uyumaya çalıştı.

Sabahleyin kıyı boyunca yavaş yavaş yürüyüp öbek öbek köpükleri seyretti. Gemiye girme işi nasıl olacaktı? Siyah, çürük kokulu ağlar arasında bir balıkçı ters çevrilmiş bir teknenin tahtalarını tamir ediyordu. John sorusunu iyice düşünmeli, biraz da alıştırmasını yapmalıydı, balıkçının sabrını taşıyıp vermemek için. Uzakta bir gemi gördü. Yelkenleri kat kat, sabah güneşinde pırıldıyordu, gövdesi kıyının ardında kaybolmuştu bile. Adam John'un bakışlarını izledi, gözlerini kısıp gemiyi süzdü. »Fırkatadır bu, savaş adamı.« Biraz garip bir cümle! Sonra işine döndü. John adama baktı, sonra sorusunu sordu: »Bir gemiye nasıl girerim acaba?«

»Hull'da,« dedi balıkçı, çekiçle kuzeyi gösterdi, »ya da güneyde, Skegness'te, ama çok şans ister.« Hızlı bir bakışla John'u tepeden tırnağa, ve çekicin havada kaldığına bakılırsa, ilgiyle süzdü. Ağzından başka bir söz çıkmadı.

Rüzgâr çekiştirip itiştiriyor, John kararlı kararlı güneye doğru yürüyordu. Şansı kesin vardı, öyleyse Skegness! Habire karaya saldıran dalgalardan bakışlarını neredeyse hiç ayıramıyordu. Arada bir, denizin kum çekme işine engel olsun diye art arda dikilmiş ahşap engellerden birine oturuyordu. Durmadan yeni dereciklerin, havuzcukların, çukurların oluştuğunu, bunların da hemen gene, ışıldayan, düz yüzeylere dönüştüğünü görüyordu. Zafer çılgınlıkları içinde bağrıışıyordu martılar: »İyi ediyorsun!« ya da »Yürümene bak!« En iyisi, dilenmeye hiç kalkmamalıydı! Hemen bir gemiye! Gemide yiyecek bir şey de olurdu. Onu bir işe aldılar mı, bir daha eve gönderilene kadar üç kere dünyayı dolaşır. Skegness'in evleri kum tepelerinin ardından ışıldamaya başlamıştı bile. Kuvveti azalmıştı, ama ümitliydi. Oturup bir süre, üzerinde ince çizgiler oluşan kuma baktı, kulakları şehrin çan seslerini işitiyordu.

Skegness'teki lokantacı kadın John Franklin'in hareketlerini gördü, gözlerinin içine baktı, dedi ki: »Bu buradan adım atacak halde değil be, açlıktan yarı yarıya ölmüş bu!« John kendini kaba bezle

örtülü bir masanın başında buldu, önünde bir tabak, üstünde bir dilim, kalın kesilmiş ekmeğ gibi, ama et parçalarından oluşan bir dilim. Şilinini cebine koysundu. Yemeğin serin, ekşi, tuzlu bir tadı vardı, çanlar kulaklar için, ince çizgili kum gözler için ne ise bu yemek de gırtlak için oydu. Derin bir sevinçle dopdolu, yemeğini yiyor, açgözlü sineklerden rahatsız olmuyordu, bütün yemek boyunca gülümsedi durdu. Gelecek de ona zengin, dostça bir yüz gösteriyordu, hem de tabak gibi, apaçık. Yabancı kıtalara giden yolun üstündeydi. Çabukluğu araştırıp öğrenecekti. Yemek veren bir kadın bulmuştu bile. Öyleyse iyi bir gemi de çok uzakta olamazdı.

»Bunun adı ne?« diye sordu, çatalıyla tabağındaki yemeği göstererek. »O mu, sağlam bir kap yemek işte,« dedi kadın, »domuz başı jölesi, insana kuvvet verir.«

Kuvveti yerine gelmişti, ama gemi bulamadı. Başkaca da şansı yüzüne gülmedi Skegness'te. Jöle tamam, fırkata yok. Ama bu onu yolundan döndürecek değildi. Yakınlarda bir yerde, Wash koyuna giden birçok geminin önünden geçtiği Gibraltar Point olmalıydı. Gidip orada bir bakacaktı. Belki bir sal yapıp gemilerin seyir çizgisine kadar açılabilirdi, oradan görürlerdi kendisini, almak zorunda kalırlardı. Güneye doğru ilerleyip şehirden çıktı: Gibraltar Point'e!

Yarım saat sonra, parlaklığı göz kamaştıran kumun üzerinde, arkasına baktı. Şehir gene pusun içinde kaybolmaya başlamıştı. Ama berisinde hareket eden bir nokta vardı, açık seçik görülebilen bir nokta. Oradan biri hızla yaklaşıyordu! John kaygıyla gözlemeye başladı bu hareketi. Nokta düşey doğrultuda gittikçe uzadı, yukarı aşağı sığır oldu. Yürüyerek gelen bir insan değildi bu! John düşe kalka, ahşap direklerden yapılma dalgakıranlardan birinin arkasına koştu. Yere yamyassı uzanıp su çizgisine kadar süründü, kumları eşeleyip içine gömülmeye çalıştı. Sırtüstü uzanmış, topukları, dirsekleriyle kumda eşiniyor, denizin kendisini birkaç

uzun dalgayla yalayıp yalnız burnu dışarda kalmasına gömeceğini umuyordu. Şimdi köpek havlamalarının yaklaştığını duymaya başlamıştı. Soluğunu tutup kıpırtısız, bulutlara baktı, kolları bacakları oduna kesmişti, sanki dalgakıran kendisiymiş gibi. Av köpekleri kulağının içine içine havlamaya başlayınca umudunu kesti. Yakalanmıştı. Şimdi atları da görüyordu.

Steeping nehrinin olduğu taraftan Thomas gelmişti atıyla, Skegness'ten ise babası, köpeklerle. Thomas kolundan çekiştirip duruyordu, niçin olduğunu anlamıyordu John. Sonra babası ele aldı işi, dayak sırasıydı, hemen burada, öğle sonu güneşinin altında.

Kaçaklığının başlangıcından otuz altı saat sonra John gene eve dönüş yolundaydı, durmadan sarılıp sallanan atın üstünde, babasının önünde oturuyor, şiş şiş olmuş gözleriyle, sanki alay eder gibi onunla birlikte Spilsby'ye dönen dağları gözlüyor, bu arada saatlerine malolan o çitler, dereler, parmaklıklar gözünün önünden bir daha hiç görünmemek üzere kayıp kayıp gidiyordu.

Şimdi hiç ümidi kalmamıştı. Yetişkin olmayı beklemek istemiyordu artık! Ders alması için ekmek-suyla odaya kapatılmıştı ya, o da hiçbir şey öğrenmeyecekti işte. Kıpırdamadan hep aynı noktaya bakıyor, bir şey görmüyordu. Soluduğu hava sanki killi çamurdanmış gibi ağırdı. Gözkapakları belki saatte bir kapanıyor, John akacak ne varsa akmaya bırakıyordu. Şimdi çabuk olmayı istemiyordu artık. Tersine, ölesiye yavaşlayacaktı. Elbet kolay değildi, yardımcı araçlar olmadan kederinden ölmek, ama o başaracaktı. Zamanın bütün akışına karşı şimdi iradesini kullanarak yavaşlayacak, çok geçmeden de o kadar geri kalacaktı ki, hepten öldüğünü sanacaklardı. Ötekilerin bir günü onun için sadece bir saat sürecekti, onların saati birkaç dakika. Onların güneşi gökyüzünde koşup durur, cump diye Güney Denizi'ne düşer, Çin'in orada yeniden fırlayıp

Asya üstünden teker meker yuvarlanırdı. İnsanlar köylerinde bir yarım saat civılda tepinirlerdi, onların günüydü bu. Sonra sesleri kesilir, devrilirlerdi; ay gök kubbesini arşınlardı bir acele, çünkü öbür uçtan güneş gene nefes nefese yükselmeye başlamış olurdu. Gündüzle gecenin değişimi artık nihayet bir kırışımadan ibaretti; sonunda öldüğünü sanacak, cenazesini kaldıracaklardı! John havayı içine çekip soluğunu tuttu.

Hastalık gittikçe ciddileşiyordu, keskin ağrılar saplanıyordu karnına. İçinde ne vardıysa dışarı atıyordu vücut. Zihni bulanıyordu. St. James'in saati, pencereden gördüğü saat, John'a bir şey demez olmuştu, nasıl uyuşabilirdi artık saat gibi bir nesneyle? On buçukken dönüp on oluyordu, her akşam gene bir önceki akşamdı. Şimdi ölürse her şey doğduğundan önceki gibi olacaktı, kendisi hiç yaşamamış gibi.

Soba gibi ateşi vardı. Hardallı yakılar konuyor, devediliyle keten tohumu çayı akıtlıyor boğazından aşığı, iki arada da arpa lapası yutturuluyordu. Doktor öbür çocukların aman ha uzak tutulmasını buyurmuştu. Frenküzümü, yabanmersini yemeliydiler, hastalığın bulaşmasını önlerdi. Her dört saatte bir kaşık kıvılcantaron kökü, akdiken kabuğu, ışkın kurusu karışımı bir toz oluyordu, John'un dudaklarını aralayan.

Hastalık, toplu bakışı yeniden elde etmek için fena yöntem değildi. Ziyaretçiler geliyordu yatağa: baba, dede, sonra Eliza Teyze, sonunda Matthew, denizci Matthew. Annesi neredeyse hep yanındaydı, sessiz ve beceriksizdi, ama asla çaresiz değil, hep de huzur içindeydi, sanki her şeyin gene de iyiye döneceğini bilirmiş gibi. Ötekilerin hepsi ondan üstündü, ama gene de ihtiyaçları vardı ona. Baba galip gelirdi, ama bunun hiç de bir şeye yaradığı olmazdı. Hep üste çıkardı, hele konuşurken ve hatta hoş bir şey söylemek istediğinde bile: »Uzun sürmeyecek, Louth'taki okulda olacaksın. Orda casum kullanmayı öyle bir öğreneceksin ki! Kafana sokacaklar

bir güzel, hem daha da neler neler.« Hastalığın getirdiği korunmuşluk içinde, bütün gelenleri inceledi John. Dede ağır işitiyordu. Pepeleyen ya da lafı çiğneyen herkesi kendine meydan okuyormuş gibi görüyordu. Lafı çiğneyen birinin ne söylediğini anlama cüretini gösteren ise haindi: »Böyle böyle alışıyor o da zaten!« Bu diskur sırasında John'un dedenin cep saatine bakmasına izin vardı. Bol resimli kadranda İncil'den, »Rahmet onların üzerindedir ki...« diye başlayan bir özdeyiş vardı, girdili çıktılı bir yazıydı. Çocukken, diye anlatıyordu dede bu arada, evden kaçıp deniz kıyısına gitmişti. O da gene yakalanmıştı. Bu anlatı başladığı gibi, birdenbire bitti. Dede John'un alnını yokladı, gitti.

Eliza Teyze oturduğu yer olan Theddlethorpe-All-Saints'ten Spilsby'ye kadar yaptığı yolculuğu anlatıyordu, başından sonuna kadar hiçbir şey görmediği bir araba yolculuğuydu bu. Gene de teyzenin konuşması uzuyor da uzuyordu, rüzgâra kapılmış bir uçurtmanın ipi gibi. Eliza Teyze'den, çok uzun konuşmalarda içeriğin de hızlılık kadar gereksiz olduğu öğrenebilirdi. John gözlerini kapadı. Teyze bunu fark ettiğinde sessiz davranmaya aşırı bir özen göstererek, azıcık da kırgın, odadan çıktı. Ertesi gün Matthew geldi. Akıllıca konuşuyor, arada bir susuyordu. Denizcilikte her şeyin hızla yapılması gerektiğini hiç ileri sürmedi. Sadece dedi ki: »Gemide tırmanabilmeli insan, birçok şeyi de ezberlemeli.« Matthew'nun alt dişleri özellikle kuvvetliydi, görünüşü iyiniyetli bir buldoğa benziyordu. Bakışları keskin ve güvenliydi, nereye baktığı, onu neyin gerçekten ilgilendirdiği hep açık seçik belli oluyordu. John'dan bir sürü şey dinlemek istiyor, cevaplar hazır olup ağzından çıkana kadar da sabırla bekliyordu. John'un da çok soracağı vardı. Akşam oldu.

Biri denizcilikten anlıyorsa anladığı bu şeye navigasyon deniyordu. John kelimeyi birkaç kere tekrarladı. Bu, yıldızlar, aletler ve inceden inceye düşünmek demektir. Hoşuna gitti. Dedi ki: »Yelken kullanmayı öğrenmek isterim!«

Matthew gitmeden önce John'un üstüne iyice eğildi. »Ben şimdi Terra australis'e gidiyorum, iki sene yokum. Sonra kendi gemim olacak.« »Terra australis, Terra australis« diye dilini alıstırdı John.

»Bir daha kaçma! Denizci olabilirsin sen. Ne var ki çok düşüncelisin, onun için subay olman lazım, yoksa cehennem azabı çekersin. Okula dayanmaya çalış, ben dönene kadar. Sana daha navigasyon üzerine kitaplar göndereceğim. Sonra seni midshipman olarak gemime alacağım.«

»Bir daha, n'olur!« dedi John. Söylenenlerin hepsini iyice anladığında hızlı olmayı gene istemeye başlamıştı.

»Bir hayli iyileşmiş bile,« diye, gururla müjdeyi verdi hekim. »Akdiken kabuğu zaten bire bir gelir kötü kana!«

Üçüncü Bölüm

Dr. Orme

Bütün düğmeler yanlış iliklenmiş: Sil baştan! Fular doğru bağlanmış, pantolonun diz bağı yeterince sıkılmış mıydı? Kahvaltıdan önce kişinin dış görünüşünün öğretmen yardımcısı tarafından denetlenişi. Geçemeyene: kahvaltı yok! Yanlış iliklenmiş her düğme için: buruna bir fiske. Saçlar taranmamış mıydı: kafaya bir muşta. Yeleğin yakası ceketin üstüne çıkarılacak, çoraplar düzgün bir biçimde çekilecek. Daha günün başında bir alay tehlike. Tokalı ayakkabılar, manşetler, ceket kuyrukları, bir de şapka, ah o tuzak!

Giyinmek, ilerisi için iyi bir alıştırmaydı muhakkak. Okulun kötü yanları vardı, ama John dünyanın her bir yerinde hayat için herhangi bir şey öğrenilebileceğinden iyice emindi, öyleyse okulda da öğrenilebilirdi. Öyle olmasa bile, kaçmak söz konusu değildi. Beklenecekti – keyiften olmasa da akıllıca davranmanın gereği olarak.

Matthew'dan henüz haber yok. Ama neden olsun ki? İki yıl, demişti, o iki yıl da dolmadı daha.

Ders dinlemek. Sınıf karanlık, pencereler ta tepede, dışarıda sonbahar fırtınası. Dr. Orme kürsüsünün arkasında, bir mihraptaki sunağın başındaymış gibi oturuyordu, kürsünün üstündeyse bir kum saati vardı. Bütün taneler, biraz önce yukarıda olan yığının aynısını aşağıda oluşturmak üzere, boğum yerinden geçmek zorundaydılar. Meydana gelen zaman kaybına Latince dersi deniyordu. Ortalık soğumuştur bile, ocak ise öğretmenin yakınındaydı.

En büyük öğrencilere mubassır deniyordu. Başta, duvar kenarında oturuyor, bütün ötekilere gözcülük ediyorlardı. Kapıya yakın bir yerde öğretmen yardımcısı Stopford oturuyor, kimi öğrencilerin adlarını not ediyordu.

John gözlerini Hopkinson'ın kulak kıvrımlarına dikmişti ki, bir soru geldi kendisine. Ama sorunun anlamını kavramıştı. Şimdi dikkat! Acele cevaplar da bir kekelemedir, yutkunmadır gidiyordu – dinleyenleri rahatsız eden bir şey. Öte yandan, Dr. Orme daha ilk hafta kesinkes bildirmişti: »Doğru bir şey söyleyen kimse bunu söylerken güzel görünmese de olur!« İnsan bu söze güvenebilirdi.

Ezberden okumak, fiil çekimi, isim çekimi, doğru casum kullanmak. Bu iş başarılı mı gene vakti var demekti, Hopkinson'ın kıvrımları ya da pencereden gördüğü duvar, ıslak tuğlalar, fırtınada çırpılan sarmaşıklar için.

Akşamleyin boş zamanda ders çalışmak. Bahçede ok atmak serbest, zar atmak, kâğıt oynamak yasak. Satranç serbest, tavla yasak. İzin alabilmişse, tırmandığı ağacına gidiyordu John; alamamışsa, okuyor ya da bir alıştırmayla uğraşıyordu. Bazen bıçakla hızlılık denemeleri yapıyordu: Bir elinin parmaklarını açıyor, öbürüyle bıçağı parmak aralarında kalan üçgenlere daldırıyordu. Bıçak çalındı, masa oldukça hasar gördü, arada sırada da parmağını yaraladı. Olsundu, nasıl olsa sol eliydi.

Mektup da yazıyordu, annesine ya da Matthew'ya. John'u yazarken seyretmek kimseye haz veren bir şey değildi, oysa seve seve yazıyordu o, hem bitişik yazıyla. Kaz tüyünü mürekkebe batırışı, ucundaki fazla mürekkebi silişi, harfleri yazışı, kâğıdı katlayıp mühürleyişi – bunları izlemeye kimse katlanamıyordu.

Okulda değişip başka biri olmak – zor işti bu. Burası da Spilsby gibiydi. Zayıf yerini biliyorlardı, yaptığı alıştırmalar kimseyi inandırmıyordu, hepsi John'un nasılsa öyle kalacağından emindi.

Başka öğrencilerle yaşamayı öğrenmek. Gemide de bir alay insanla alışverişi olacaktı, hele kendisinden hoşlanmayan çok fazla kimse varsa işi zordu.

Öğrenciler her işlerini çabucak bitiriyor, birisi geri kaldı mı hemen fark ediyorlardı. İsimlerini sadece bir kere söylüyorlardı. Yeniden sorarsa harf harf tekrar ediyorlardı. Hızla söylenen harfleriyse yavaş söylenen bir isimden de zor anlıyordu John. Ötekilerin sabırsızlığına dayanmak. Charles Tennyson, Robert Cracroft, Atkinson, Hopkinson, bunlar John'u nerede bulurlarsa orada sıkıştırıp neredeyse üzerinde gagalarını bileyiyorlardı. John'a öyle geliyordu ki, kendisini sanki yalnız bir gözle görüyorlar, öbür gözleriyle aralarında anlaşıyorlardı. Bir şey mi söylüyordu, kafalarını yana eğiyorlardı, »Can sıkıyorsun, sadede gel artık!« der gibi. En güç iş, eskisi gibi, Tom Barker'la başa çıkmaktı. İnsan ona istediğini verince sanki bambaşka bir şey istemişmiş gibi yapıyordu. Kendisine bir şey söyleyenin hemen sözünü kesiyor, yüzüne bakan, alayın çarpıtığı bir suratla karşılaşıyordu. İkisi de Spilsbyli olduklarından yatakhane yan yana yatmak zorundaydılar. Yataklarının arasındaki sandığı paylaşıyorlardı. Herkes öbürünün nesi olduğunu görüyordu. Belki denizcilik için iyi bir hazırlıktı, orada da yer darlığı vardı, bazıları da birbirlerini hiç sevmezdi.

John'u hiçbir şey yıldırılmazdı, ümidi, bir devin ümidiydi. Yenemeyeceği engelleri görmezden gelip geçiveriyordu. Ama çoğu zaman da işin içinden çıkmanın bir yolunu buluyordu. Yüz kadar deyim ezberlemişti, bunlar hazır duruyor, çok da işine yarıyordu, çünkü söylenişlerindeki çabukluk dinleyenlere, John cevabının özüne gelene kadar biraz daha bekleme cesareti veriyordu. »Sen öyle diyorsan,« »bu şeref fazla bile,« ya da »işin olacağı zaten şu ki,« »zahmetlere çok teşekkür« deyivermek kolaydı. Amiral adlarını da akıcı bir biçimde söyleyebiliyordu. Zaferlerden çok söz edildiği için

amirallerin adlarını hemen anlayıp gerisini tamamlayabilmek istiyordu.

Ve sohbet etmeyi öğrenmek istiyordu. Zaten dinlemeyi seviyor, kaptığı parçalardan bir anlam çıkıyorsa seviniyordu. Hilelere karşı ihtiyatlıydı. Öyle eveti yapııştırıp anlamış gibi yapmak – iyi sonuç vermemişti. Sık sık gördüğü üzere, evet diyenden herhangi bir şey daha beklendiği oluyordu. Ama hayır mı dedi, asıl o zaman üstüne çullanıyorlardı: Niçin hayır? Gerekçe! Gerekçesiz hayırın ipliği pazara gerekçesiz evetinkinden çabuk çıkıyordu.

Konuşarak kimsenin aklını çelmeye niyetim yok, diye düşünüyordu. Yeter ki başkaları konuşarak beni ezip geçmesin. Bana soru sorsunlar, merakla cevabımı beklesinler. İşi o noktaya getirmeliyim, hepsi bu.

Ağaç. Oraya giden yol İncil sokağından geçiyor, sonra adı Kırık Boyun olan bir caddeyi izliyordu. Tırmana tırmana çabuklaşamıyordu, arada bunu öğrenmişti. Ama gene de faydasız değildi ağaç. İnsan daldan dala sarkarken bir bütün içinde düşünebiliyordu, hem de düz toprakta olduğundan çok daha iyi. İyice soluk soluğa kaldığında nesnelerin içinde bir düzen görüyordu.

Yukarıdan Louth şehri topluca görülebiliyordu: kırmızı tuğlalar, beyaz pervazlar ve Spilsby’de olandan on kat daha çok baca künkü. Evlerin topu da okul binasına benziyordu, yalnız büzüşmüş gibi bir görünüşleri vardı. Ayrıca, etrafı duvarla kapatılmış avlularıyla çim sahaları yoktu. Okulun yüksek, köşeli üç bacası vardı, sanki içeride demirci çalışmış gibi. Hoş, döven de eksik olmuyordu.

»Düzeltilme günü.« Bu cinsten iki gün vardı, sopa günüyle kamçı günü. Bir bitki serbest bırakılsa dayak sopası haline gelecek şekilde büyüyebilir miydi? Garip olan bir şey daha varsa, cezalandırmayla ilgili o kadar çok kelime oluşuydu. Başa şalgam veya şair sandığı deniyordu, kıça davul, kulağa kaşık, ele pençe, ceza yiyecek kişiye mücrim. John’un

kullanılagelen kelimelerle zaten yeterince işi vardı. Bu yenileri ona boşa harcanmış sözler gibi geliyordu.

Cezanın kendisini küçümsüyordu. Ağız kapalı, bakış uzaklara çevrili, böyle geçiştirilebilirdi bütün düzeltme günleri. Aşağılayıcı olan şey, moderatör denenlerin mücrimi sıkı sıkı tutmasıydı, sanki kaçmak isteyen varmış gibi. John gene onları da küçümsüyordu. Sıra dışı cezalar da vardı. Duaya geç kalmak, izin almadan ağaca gitmek, zar atarken yakalanmak: Anında geliyordu ceza! Okulun mühüründe, »Qui parcit virgam, odit filium« yazılıydı – »Sopayı sakınan, çocuktan nefret ediyor demektir.« Dr. Orme'un belirttiği üzere kötü bir Latinceydi bu, parcere fiili dativ haliyle kullanılırdı.

Dr. Orme dizden bağlı ipek pantolon giyer, Kırık Boyun'da bir evde oturur ve orada, söylendiği üzere, saatler ve bitkiler üzerine bilimsel deneyler yapardı – ateşli bir saat ve bitki koleksiyoncusuydu. Dedelerinden biri, anlatıldığı üzere, o ünlü »Portsmouthlu sekiz kaptan« dan biriydi. Bu kaptanların ne yapmış olduğunu hiç öğrenemediyse de, o narin öğretmen John'un gözünde denizcilikle ilgili bir kimlik kazandı; hatta çoğu zaman, esrarlı bir biçimde kendisiyle işbirliği içindeymiş gibi gördü John Dr. Orme'u.

Dr. Orme hiç bağırılmaz, dayak atmazdı. Belki çocuklar kendisini saatlerinden daha az ilgilendiriyordu. Gereken disiplini öğretmen yardımcına sağlar, dersten derse gelir giderdi.

Stopford gibi insanlarla daha iyi başa çıkmayı öğrenmek istiyordu John, böyleleri tehlikesiz değildi. Okulun ilk günlerinde Stopford'ın bir sorusu üzerine şunu demişti: »Sir, cevap için biraz zamana ihtiyacım var!« Öğretmen yardımcısı şaşalamıştı. Öyle öğrenci suçları vardı ki, o bile sevinemiyordu. Daha fazla zaman istemek: Terbiyesizliğin dik âlâsıydı bu.

Thomas Webb, Bob Cracroft kalın defterler tutuyor, her gün güzel el yazısıyla bir şeyler yazıyorlardı. Cilt kapaklarının üstünde »Özdeyişler ve

Düşünceler« ya da »Çok Kullanılan Latince Deyimler« yazılıydı. İyi bir izlenim bırakıyordu bu iş, bu yüzden John »Hatırlanacak Dikkate Değer Deyimler ve Kalıplar« başlıklı kalın bir defter tutmaya, Vergil'den, Cicero'dan alıntılar yazmaya başladı. Yazmadığı zamanlar defter sandıkta, çamaşırlarının altında duruyordu.

Akşam yemeği. Uzun duadan sonra sadece ekmek, alkolsüz bira, peynir. Etsuyu haftada iki kere çıkar, sebze hiç çıkmazdı. Meyve bahçelerine dalıp hırsızlık eden, sopa yerdı. Rugby'de, diye anlatıyordu Atkinson, iki yıl önce müdürlerini bodruma hapsedmişti öğrenciler: O zaman bu zamandır haftada iki kere parça et çıkıyordu, dayaksa haftada bire inmişti. »Hâlâ aşağıda mı müdür?« diye sordu John.

Filoda da isyan çıkmıştı, amirallere karşı!

Yatakhane büyük ve soğuktu. Her tarafta, bu okulda derslerine gayretle çalıştıkları için hayatta başarılı olmuş eski öğrencilerin adları yazılıydı. Pencereler parmaklıklıydı. Yataklar duvarlardan mekânın ortasına doğru uzanıyordu. Uyuyanların yanına iki taraftan da yaklaşılabilir, kimse yüzünü koruyucu bir duvara verip gözünü dikemez veya ağlayamazdı. Uyunana kadar uyuyormuş gibi yapılıyordu. Lamba hep yanmaktaydı. Stopford arada bir dolaşıp öğrencilerin ellerinin nerede olduğuna bakıyordu. John Franklin'in yorgan altındaki gezileri dikkati çekmiyor, yavaşlığıyla onları gözlerden saklıyordu.

Çoğu zaman uykuya dalmadan, öğrendiklerini tekrarlaya tekrarlaya ezberliyor, ya da Sagals'la konuşuyordu.

Bu adı bir kere rüyasında görmüştü. Aradan geçen zaman içinde uzun boylu, beyaz elbiseli, sakın bir adam canlandırır olmuştu kafasında, yatakhane tavanının ötesinden aşağıya bakan, en çetrefil düşüncelerini bile dinleyebilen biri. Sagals'la iyi konuşuluyordu, çekip gidiverdiği olmuyordu hiç. Pek

bir şey söylemiyordu, yalnız arada sırada tek bir kelime, ama özellikle, John'un düşüncelerinin hepten dışında kaldığında bir anlamı olan bir kelime. Öğüt vermiyordu Sagals, ama John ne düşündüğünü yüzünden anlayabiliyordu. En azından, daha çok evet mi, yoksa daha çok hayır mı dediğini. Dostça ve anlamlı bir biçimde gülümsemesini de biliyordu. Ama en iyisi, zamanı olmasıydı. Sagals her zaman, John uyuyana kadar salonda kalıyordu. Matthew da yakında gelecekti.

Navigasyondan anlıyordu şimdi. Gower'ın »Denizciliğin Teorisi Ve Pratiği Hakkında Tetkikler«ine başlamıştı. Cilt kapağına bağlı küçük bir gemi vardı, geminin serenleri ayarlanabiliyor, dümen palası hareket ediyordu. Bununla John orsa etmeyi, boca etmeyi öğreniyordu. Kitabın kendisi denizdi, açılıp kapanan bir su. Moore'un »Pratik Denizci«sini okumuş, Euklid'i okumaya çalışmıştı. Acele ettiren olmazsa hesapta zorluk çekmiyordu. Bazen artıyla eksiyi karıştırıyor, işaret farkının gerçekten önemli olup olmadığı konusundaki şüphesinden bir türlü tamamen kurtulamıyordu. Gemilerin düşme açısını, pusuladaki manyetik sapmayı, başucu noktasını, bütün bunları hesaplayabiliyordu. İlkbaharda belki yüz kere ağacın filizî yapraklarına tekrarlamıştı: »Küresel trigonometri, küresel trigonometri.« Kendi uğraşının adını yanlışsız olarak dile getirebilmek istiyordu.

Yeni bir öğretmen gelecekti, Burnaby adında genç bir adam. Belki matematik dersi verirdi.

Navigasyon: Louth'ta bu kelime kullanıldığında, Lud'dan Humber suyunun ağzına kadar olan kanal akla gelirdi. Louth bu kadardı işte! Oysa deniz sadece yarım gün uzaklıktaydı. Sagals'la bir daha görüştükten sonra şeytana uymaktan vazgeçti John. Matthew'yu beklemeye devam edecekti.

Tom Barker'ı deniz kuvvetlerine birlikte girmeye ikna etmek istiyordu.

John deftere şimdi artık yalnız kendi kullanacağı İngilizce cümleleri, kendini algılayışı, zamanı algılayışı üzerine, gerektiğinde akıcı bir biçimde yapabileceği açıklamaları yazıyordu.

Atkinson'la Hopkinson anneleri babalarıyla deniz kıyısına gitmişlerdi. Hayır, gemilere dikkat etmedim, demişti Hopkinson. Buna karşılık banyo makinelerini anlatmıştı. Bunlar tekerlekli kabinlerdi, banyo yapan kişinin etraftan görülmeden suya girebilmesi için, atla denizin içine çekiliyorlardı. Ve bayanlar pazen torbalar içinde yıkaniyorlardı. İşte Hopkinson'ı ilgilendiren böyle daha ne varsa. Atkinson ise Mucktonlu katilin asıldığı darağacından başka bir laf bilmiyordu; adam sonra dörde bölünmüş, sonra da kuşlara yem olsun diye bırakılmıştı. »İşin olacağı zaten buydu,« diye cevap verdi John kibarca, ama biraz hayal kırıklığına uğramıştı. Atkinson'la Hopkinson denizci bir milletin medarı iftiharını sayılmazlardı.

Andrew Burnaby'nin yüzünde çoğu zaman yumuşak bir gülümseme görülüyordu. Hemen başlangıçta, kendisinin herkes için, özellikle de zayıflar için orada olduğunu söylemişti. Bu yüzden John gülümsemesini sık sık görür oldu. Hep biraz gergin bir izlenim uyandırıyor bu gülümseyiş, çünkü herkes için varolan kimsenin zamanı az olurdu. Bedensel cezalara eğilimi yoktu Burnaby'nin, ama zamanı sonuna kadar kullanma hırsı vardı. Kum saatinin gösterdiği saatlerin bir anlamı kalmamıştı artık, dakikalar, saniyeler söz konusuydu. Sorularına verilecek cevaplar için gizliden ya da açıkça belirterek, uygun bir zaman sınırı koyuyordu, zamanında gelmeyen cevap ise dersten sonra oturup çalışmayı gerektiriyordu. John bu sınırı hemen her seferinde aşıyor, çoğu zaman beklenmedik bir biçimde, artık sırası değilken, sondan bir önceki sorunun cevabını veriyordu; çünkü, o kadar zaman sonra uygunsuz düşecek de olsa, hiçbir şey onu bir çözümden alıkoyamazdı. Bunun düzeltilmesi lazımdı. Deyimler defterine şunu yazdı: »Her şeyin iki zamanı vardır:

doğru zamanı ve kaçırılmış zamanı«, altına da: »Sagals, birinci kitap, üçüncü bölüm« – geçerli bir alıntıymış gibi görünsün diye. Artık defteri çamaşırların altına değil, açık olarak en üste koyuyordu. Tom isterse okusundu. Okuyor muydu acaba?

Jubilate pazarı yağmur yağdı. John Bob Cracroft'la panayıra gitti. Çadırlardan sular süzülüyor, insan birikintilere dala çıka dolaşıyordu. John hayatından memnun değildi, çünkü Tom Barker'a ve kendisine takılmıştı aklı. İdeal insan yalnız Yunanistan'da değil, bizde de varsa, diye düşünüyordu, o zaman kolları bacakları uzun uzun, açık renklidir, kısık sesle gülüyor, Tom kadar alçak olabiliyordur. Tom'a hayranlık duyalı beri kendine hoşnutsuzlukla bakar olmuştu. Örneğin şu yürüyüşü: bacaklarını aça aça, gözleri yuvarlak yuvarlak, başı köpek gibi yana eğik. Hareketleri havaya yapışıp kalıyordu, konuşması ise kütüğe inen balta gibiydi. Gülecek pek bir şey olmuyordu, ama güldüğünde de fazla uzun gülüyordu. Sesi kısılmıştı, sanki içinden bir karga konuşuyor gibiydi. Bunun denizde bir önemi yoktu. Ama yeni bir durum daha vardı ki, hep beklenmedik anlarda ortaya çıkıyordu: geçmesi uzun mu uzun süren bir kabarma. İnsanın tutup da o kadar ters bir yerinden göze batması! John kaygılanıyordu. »Normaldir,« demişti Bob, »Vahiy, üçüncü bap, on dokuzuncu ayet: »Ben sevdiğimlerin hepsinin ayıbını ortaya serer, onları uslandırırım.« İşte İncil'in baştan sona anlaşılmaz olduğunun bir delili daha. John cam gibi donuk bakışlarla, sanki bir topu tutması söz konusuymuş gibi, panayırın hayhuyuna bakıyordu. Parmaklığın kenarında Spavens duruyordu, denizcilik hatıralarını kitaba dökmüş olan tek bacaklı adam. »Paranın hükmü kalmadı!« diyordu. »Her şey bir kat pahalandı, benim yayıncıysa hiç orali olmuyor, işi sağırlığa vuruyor!«

Ondan az ileride, büyümlü tekerleğin olduğu tezgâh vardı. Kendi ekseni üzerinde yeterince hızlı döndüğü zaman, iki ayrı yüzdeki Harlekin ve Colombine resimlerinin bir çift olarak birleştiği görülüyordu.

Bu, hızla ilgili bir şeydi, ama John kavrayamayacak kadar aptal hissediyordu bugün kendini. Gene dönüp Spavens'a gitti, çünkü yeterince yavaş konuşuyordu adam. Bir kelimenin ardından ötekini, duvara resimler çivilermiş gibi tane tane getiriyordu. »Barış demek, Allah demektir!« diye bağıriyordu burnu akarken. »Ama ne gönderiyor Allah? Savaş ve pahalılık!« Paltosunun altından yarım bacağı çıkıyordu, ucundaki güzelce tormalanmış, ayakkabı cilasıyla parlatılmış tahtasıyla. »O ateş pahası zaferleri gönderiyor, sırf bizi bir kat daha sınamak için!« Her cümlede tahta bacağına çimene vuruyordu, küçük bir çukur açmıştı bile vura vura, her seferinde de çevresindekilerin çoraplarına çamurlu sular sıçratıyordu. Bob Cracroft dedi ki: »Galiba pek tarafsız değil söyledikleri.« Sonra kendinden söz etmeye başladı.

John bu arada dinleyici olarak sevilen biri haline gelmişti. Tam da, bir şeyi anlamadığı zaman sorduğu için. Hatta Tom bile demişti: »Sen bir şeyi anladıysan doğru demektir o.« John bunun ne niyetle söylendiğini düşünmüş, sonra cevap vermişti: »En azından, ben hiçbir şeyi anlamakta fazla erkenci davranmam!«

Bu sefer iyi bir dinleyici olamıyordu John. Pazar yerinin öbür ucunda insan boyunda bir fırkata modeli görmüştü, siyah-sarı bir gövdesi vardı, bütün topları, bütün serenleri, çarmıkları tamdı. Deniz kuvvetlerinin propaganda çadırının yanındaydı gemi. John her bir ipi inceledi, tek tek her parça üzerine en az üç soru sordu. Subay bir saat sonra görevini başkasına devredip döşegine yığılacaktı.

Akşamleyin John defterine şunu yazdı: »Biri hızlı öbürü yavaş iki arkadaş bütün dünyayı dolaşır. Sagsals, on ikinci kitap.« Yazdı ve Tom'un çamaşırlarının üstüne koydu.

Değirmenin orada, Lud'ın kıyısında oturuyorlardı, etraflarda hiç kimse yoktu, sadece arada sırada köprüden geçen bir yaylının gıcirtısı. Tom ayağını

nehriñ suyuna tutuyordu, o güzelim ayaklarından birini. »Senin üzerine münakaşa ettiler,« dedi. John'un yürek atışları boynundan kulaklarına kadar yükseldi. Tom'un »Dikkate Değer Deyimler« içinden okudukları olmuş muydu acaba?

»Burnaby dedi ki, senin hamurun iyiymiş, otoriteye aklın yatıyormuş, okula devam etmene değermiş. Buna karşılık Dr. Orme ezberci olduğunu düşünüyor; eski dilleri öğretmek, sana iyilik etmek olmazmış. Babanla konuşacakmış, çırağlığa girip meslek öğrenmen için.«

Tom akşamleyin, Wheatsheaf Inn'in açık penceresinden içeriye kulak kabartmıştı. »Hepsini anlamadım. Benim hakkımda tek kelime konuşmadılar. Burnaby dedi ki – bunlar seni ilgilendirir sanıyordum?«

»Evet, çok,« dedi John, »zahmetin için teşekkür ederim.«

»Burnaby hafızanın iyi olduğundan bahsetti. Sonra da dedi ki, serbestlik sadece gelip geçici bir merhaleymiş, bilmiyorum bu da senin üzerine miydi. Öfkeli öfkeli bağırdı, ›Öğrenciler seviyor beni,‹ diye. Sanırım Dr. Orme da öfkelenmişti, ama daha alçak sesle konuşuyordu. ›Allah'a benzer‹ diye, ›eşitlik‹ diye bir laflar etti, ya Burnaby'nin, ya da zamanın henüz kâfi derecede olgunlaşmadığını söyledi. Çok alçak sesle konuşuyordu.«

Köprünün üstünden bir araba şehir dışı yönünde ilerliyordu. Şimdi sordu John sorusunu.

»Defterimi okudun mu hiç?«

»Hangi defteri? Notlarını mı? Niye okuyayım ki?«

Bunun üzerin John Matthew'yu anlatmaya başladı, sonra da denizci olmaya kesin karar verdiğini. »Matthew benim teyzemi seviyor, beni yanına alacak, seni de alır!«

»Nedenmiş? Ben hekim olacağım, veya eczacı. Sen boğulmak istiyorsan kendi başına boğul!« Sonra da, söylediğini vurgulamak istermiş gibi, o güzelim ayağını Lud'ın içinde kesinlikle hiçbir insanın

boğulamayacağı sularından çekti, çorabını giydi tekrar.

Burnaby gerçekten matematik dersi vermeye başlamıştı yenilerde, hep cumartesileri. John'un bir yılın şeyi çoktan biliyor olmasından pek hoşlanmışa benzemiyordu, ama gülümsemesi eksilmedi. John yaptığı açıklamalarda hatasını bulunca, çoğu zaman terbiyeden söz etmeye başlıyordu öğretmen, kâh yalvarırcasına, kâh ateşli, ya da biraz hüzünlü bir edayla, ama hep gülümseyerek. John terbiyeyi anlamaya çalışacaktı, çünkü Burnaby iyice sevinsin istiyordu.

Dr. Orme cumartesileri girip dersi dinliyordu. Matematiği belki Burnaby'den iyi biliyordu, ama okulun vakıf senedindeki bir madde din, tarih ve dillerden başka ders vermesini yasaklamıştı.

Arada sırada muzip muzip gülümsüyordu.

John Franklin zindandaydı. Sabırsızca arkasını dönüp cevabının gerisini dinlemekten kaçınan birini yakalamış, sıkı sıkı tutmuş ve bu arada söz konusu kişinin Burnaby olduğunu yeterince düşünmemişti. Bu olaydan John, ben hiçbir şeyi bırakamıyorum, ne bir görüntüyü, ne bir insanı, ne bir öğretmeni, sonucunu çıkarmıştı. Burnaby ise, John'un ağırca cezalandırılması gerektiği sonucunu.

Zindan, en ağır cezaydı. John Franklin için değil, o bir örümcek gibi bekleyebilirdi. Sırf okuyacak bir şey olsaydı elinde! Bu arada her türden kitapları sever olmuştu. Kâğıt beklemeyi biliyor, insana acele ettirmiyordu. Gulliver'ı tanıyordu, Robinson'ı, Spavens'in hayat hikâyesini, bir süredir de Roderick Random'ı. Demin zavallı Jack Rattlin'in kırık bacağı neredeyse kesiliyordu. Mackshane adlı o yeteneksiz gemi hekimi, herhalde gizli bir Katolik, neşteri dayamıştı bile, tam o sırada Roderick Random herifin koluna yapışmıştı. Zehir gibi bakışlarla tası tarağı toplamıştı şarlatan, altı hafta sonra da Jack Rattlin sağlam iki bacağı üstünde görevine dönmüştü.

Önlemlerin aceleyle getirilmesine karşı iyi bir örnek. »Her şeyin üç zamanı vardır: doğru zamanı, kaçırılmış zamanı, bir de daha gelmemiş zamanı.« Bunu defterine yazacaktı, buradan çıkınca.

Zindan pek rahat değildi, bodrumun taşlarında kış sürüyordu daha. John sırtüstü yattığı yerden Sagals'la konuşuyordu, dünyanın bütün kitaplarını yazan ruhla, bütün kitaplıkların yaratıcısıyla.

Burnaby, »Böyle veriyorsunuz emeğimin karşılığını!« diye bağırmişti. Niçin »siz«? Oysa debelenip debelenip kurtulamadığı eller sadece John'un elleliydi. Hopkinson ise, saygısından sayıklarcasına: »Vay be, ne kuvvetliymişin!«

Okulda kalamazdı. Nerede bekleyecekti Matthew'yu? Onun da çoktan çıkıp gelmesi gerekirdi. En iyisi kaçmaktı, ilk fırsatta! Bir mavnaya atlayıp brandanın altına, tahılların içine gizlenmek. İsterlerse Lud'da boğuldu diye düşünsünlerdi.

Hull limanında, kömür taşıyan bir yelkenlide çalışmaya başlayabilirdi, büyük James Cook gibi.

Tom'dan hayır yoktu. Sherard Lound olsa birlikte gelirdi! Ama şu sıra tarlada pancar çapalıyordu o.

John Sagals'la istişare halindeyken bodrum kapısı açıldı, içeri Dr. Orme girdi, başını iyice omuzlarının arasına indirmişti, sanki zindanın aslında öğretmenler için düşünülmüş bir yer olmadığını göstermek ister gibi.

»Seninle dua etmeye geliyorum,« dedi Dr. Orme. John'a inceler gibi bakıyordu, ters ters değil. Gözkapakları, çalışmaktan yorulan beynine hava yelpazelemek istercesine açılıp kapanıyordu. »Kitaplarıyla defterini getirdiler bana,« dedi. »Kim bu Sagals, kuzum?«